

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERADT NYASTE
SÖNDAGSMAGASIN.

N:o 3.) Utkommer hvarje Söndag. Götheborg den 19 Januari 1851. Pris för år: 4 Rdr. B.co (V årgången.)

Gustaf II Adolf.

Esaias Tegnér.

Svensk Bildhuggarekonst.

Redan i vår artikel om jerngjuteri-Inspektoren Ferdinand Miller (Illus. Sönd. Mag. No (28.) 46. af 17 Nov. 1850) hafva vi meddelat, att bland de konstverk, som för ögonblicket befunno sig under gjutning i hans atelier voro tvenne modeller insända från Sverige af Tegnér och Gustaf II Adolf. Genom en af våra medarbetare hafva vi nu lyckats att i bild kunna framställa dem för våra läsare.

Gustaf II Adolf, 12 fot hög, är modellerad af den svenske bildhuggaren, professor Fogelberg i Rom och bestämd för Götheborg.

Esaias Tegnér, 8 fot hög, är modellerad af Bildhuggaren Qvarnström i Stockholm och bestämd för Lund, der Tegnér studerade sedan 1799 och der han, efter att hafva beklädt flera embeten, 1812 blef professor i grekiska litteraturen. Men det är hvarken professorn i Lund eller biskopen i Wexiö, som denna hyllning gäller, utan det är diktaren af Frithjofs Saga, och såsom sådan är det också, som hans talangfulle landsman framställt honom.

Skogarnas role i Naturen och Menniskolifvet.

(Forts. från No 2.)

Jemför man regnets fördelning i Europa (den enda verldsdel, hvarifrån vi besitta ett tillräckligt antal rön i afseende på regnet, så finna vi att bergen och hafvet äro de stora factorer, som inverka på regnets myckenhet och fuktigheten, och begge befrämja dem. Vid uppstigandet från slätlandet mot bergen tilltager regnmängden starkt, i synnerhet på den sidan af berget, som vetter mot den regnbringande horisonten (på de flesta ställen i Europa Sydvest). Likaledes tilltager regnmängden, änskönt i mindre grad, emot hafvet; förenas begge dessa omständigheter, berg och haf, så sliger regnmängden stundom till det 4 — 5 dubbla mot den vanliga. Således förhåller det sig på Norges och Englands vestkust, Portugal's kust, Alpernas södra sida, i synnerhet emot adriatiska hafvet. Deremot märkes intet kämbart inflytande af skogarna. Ställen i Nordtysklands skogrika slätter hafva icke större regnmängd än dem, som ligga i skogslösa nejder och måste i afseende på regnets myckenhet stå tillbaka för det skogslösa Holland. Stockholm och Upsala, i nejder så rika på skogar, hafva mindre regnmängd än Köpenhamn o. s. v.

Dernäst godtgöres skogarnas ringa inflytande i detta afseende vid att jemföra regnmätningar från olika perioder i nejder, der man uthuggt skogarna. Man har i Danmark i hög grad klagat öfver skogarnas aftagande, föranledt dels genom utskiftningarna och dels de olyckliga förhållandena för landmännen under krigstiden, som bragte dem till att i skogarnas nedhuggning söka ett räddningsmedel emot förödandet, och man har trott att denna förminskning af skogarna har förminskat regnet och vattenmängden.

(Slut.)

Serbernes Frihetskamp.

För att kunna rätt uppfatta det serbiska folkets tillstånd, är det nödvändigt att göra sig närmare bekant med dess historia. Allt det som i detta land erbjuder sig för den främmandes observation: det egendomliga folklynet, kultur-tillståndet, medvetandet af förra tidens politiska sjelfständighet och storhet, har sitt ursprung från detta folks historia. Det förflutnas bild: den forna storheten, olyckan på Kossowofältet och det deraf följande syrahundra-åriga oket, är hvar och en i friskt minne; ty under det att hos andra folkslag blott de bildade finna ett nöje uti att känna sitt lands historia, så har Serberna denna evigt sköna, ständigt väckande hjertesång för ögonen, som, inklädd i poesiers retande drägt, skildrar folkets historiska tilldragelser, och som i detta folks mun öfverför dem från släkte till släkte. I denna form bildade historien genom århundraden Serbernes enda andliga lif, och Schumadias ridderliga söner erhöles genom dem klassiska mönster för sin heroism.

Ända till det tolfte århundradet ledde Serberne under flera mindre höfdingar, utan någon hela folket förenande statsförbindelse. En af dessa höfdingar, Stefan Nemanja, underkufvade efterhand de öfriga, förenade sina gebit till ett konungarrike, och befriade det från byzantinskt öfvervälde. Stefan Nemanja blef stamfadern för en dynasti, från hvilken en rad af serbiska konungar härstammade, som småningom höjde Serbien på Byzantinernas bekostnad till en af södra Europas mäktigaste stater. Genom Stefan Duschana, af huset Nemanja den nionde, ernådte serbiska staten sin glanspunkt; han kallade sig serbisk, grekisk och bulgarisk kejsare. Under hans svaga son och efterföljare Urosch, Nemaņas sista manliga afkomling, ilade det serbiska riket med jättesteg sitt fall tillmötes, och slutade sin

suveränitet med det olyckliga slaget på Kossowofältet, den 15 Juni 1389, i hvilket den siste oberoende fursten, Knaz Lazar, stupade. Efter denne monarks död regerade ännu några infödde furstar som främmande vasaller öfver Serbien, tills Mahomed II också gjorde ett slut på detta skuggvälde.

Den nu följande perioden af serbiska folkets trældom betecknar århundraden af de fasligaste lidanden. Serbien, denna skådeplats för Nemanjas och Duschans bedrifter, detta Knaz Lazars lyckliga och fria land, blef de asiatiska barbarernas byte. Under århundraden förde dessa förödelsens strid emot Serbernes nationalitet och tro, och det kommer alltid att stå som en bland de sorgligaste företeelserna i historien, att till och med de kristnas öfverherde bemödade sig i förening med förtryckarne att utsuga, demoralisera och skada ett öfvergifvet folk. En stor del af nationen försökte under sin patriark Arsenius Tscharnowitsch att genom utvandring till Ungern bereda sig en dragligare plats. — Men just denna lidandets period väckte och stälsatte Serbernes karakter till denna hjeltemodiga uppoffring, som vi vid början af detta århundrade så mycket hos dem beundrade.

Vårt århundrades reformande måste naturligtvis också gripa den osmaniska staten, blott med den skilda, att den här visade sig i en annan gestalt än i det öfriga Europa. Den herskande principen i det osmaniska statslifvet berodde sedan århundraden på motsatserna: Islams bekännares herravälde öfver det vida större antal kristna folkslag i riket. Ett så onaturligt förhållande måtte så mycket mer framträda i ljuset genom kulturens uppkomst och utbredande i de kristna granstaterna, då till och med denna princip förlorade sin ursprungliga religiöst krigiska karakter, och i hufvudstaden måste ge vika för Ulemas och Janitscharernas fanatiska oligarki, i provinserna för de röfgriga pasharna och deras urartade korporation. Selim III kände fullkomligen väl kräftskadan i sitt rike; han var genomträngd af öfvertygelsen om nödvändigheten af en genomgripande reform, och i hvars underlåtande han skådade rikets ofelbara undergång. Han försökte densamma med truppernas organisation efter europeiskt mönster, dertill ledd af de franska vapnens triumfer och Napoleons inflytande. Denne furstes sorgliga slut bevisar emellertid, med huru liten framgång hans bemödanden kröntes. Men viktigare, för framtiden följdräkare, voro de kristna folkens nationala rörelser i det turkiska riket, hvilka, ledda af olika principer, kommo divans

reformerande tendenser tillmötes; och med fasa varseblefvo rättrogne moselmän, att serbiska rajas i sultanens intresse vore behjelpiga att segerrikt bekämpa den mohomedanska rebellen Oglu, Pacha af Widdin, och de med honom förbundna janitscharerna. Sådana segerrika strider af Serberne, ännu mera närda af öfverlevan efter den af Joseph II upprättade serbiska frikåren, måste naturligtvis, vid upprepadt tyranni af janitscharerna, bringa dem till tanken på sjelfförsvaret. Detta följde också genom Serbernes uppror under Kara-Georg år 1804, icke utan portens stillatigande medgifvande.

Georg Petrowitsch, af Turkarna kallad Kara, den svarta Georg, föddes 1768 i Serbien. Redan i hans tidigaste ungdom var ett outsläckt hat till Turkarna, som alltid på det fruktansvärdaste förtryckte Serberne, ett hufvuddrag i hans karakter. Georg dödade en gång en Turk, som hetsade sina hundar på de svin, den förstnämde vaktade. I sitt 19:de år bortförde Georg en flicka, som sednare blef hans gemål. Genast efter sitt giftermål förkunnade han återigen sin häftiga förbittring mot Turkarna, i det han dödade trenne Albaneser, som tillåto sig våldsamheter i hans hus, hvaregenom han dock nödsakades att flykta till skogarna. Serbiens occupation genom Österrike under Joseph II, och den genom honom af Serbier upprättade frikår, föranlät Georg att vid den samma låta inskrifva sig och här förvärfvade han sig genom tapperhet fältväbels grad. Efter återlemmandet af Serbien till Turkarna under Leopold II flyktade ett stort antal Serber, hvaribland också Georg, med sine familjer till Österrike. Vid ankomsten till gränsloden Sava vägrade Georgs fader att lemna hemmet, och blef, oakadt sonens uppmaning, vid sitt fattade beslut, hvilket förledde Georg att skjuta honom, för att icke gifva honom till pris åt turkarnas tortur. Sednare tjente Georg som skogsarrendator i en by i Syrmien och då Serbien efter janitscharernas fördrifvande, genom pascharne Ebu Bekir och Hadschi Mustafva, glädjade sig åt en mildare och rättvisare behandling, vände han med många fördrifna landsmän tillbaka till fäderneslandet, och tog oanfäktad åter sina lemnade boningsplatser i Topolja i besittning.

Huru det än må hafva varit i Selim III:s reformerande principers intresse att finna ett kraftigt understöd i de kristna Rajas till bekämpande af de upproriska janitscharerna, så sårade han dock derigenom alla Osmanliers stolthet, och Muftin förklarade: det strider emot koran, att genom ett paschalikats Rajas fördrifva de troende. Derige-

nom tvingades divanen att befälla paschan af Belgrad, Hadschi Mustafa, att åter upptaga de fördrifna janitscharerna. I början uppförde dessa sig med mycken foglighet, och voro nöjda med att finna sig vid "Mauth" eller i tjenst vid paschans hofstat. Men småningom började de åter sina förra våldsamheter, hvilka naturligtvis de arma Rajas i första rummet fingo vidkännas. Hadschi Mustafa antog sig Serbernes sak, men ådrog sig derigenom hela den korporations hat, som efterhand tillskansade sig hela makten. Dessa begagnade tillfället, då paschan var nödsakad att sända trupper under sin sons, Dervisch Beg, befäl mot rebellen Oglu-pascha, som åter hotade paschalikatet med ett infall, inneslöt Hadschi Mustafa i öfra delen af fästningen Belgrad, och insatte en regering af fyra personer bland dem, hvilka gäfv sig, liksom Barbaresk-deyen, titel af Dahi. Sedan paschan förut genom Dahi blef tvungen att afskeda sin sons till utsättning tillilande trupper, blef han slagen af janitscharerna, hvilka då genast inberättade till Constantinopel, att Hadschi Mustafa förrådde Turkarna och hade hållit med Rajas. Nu började de ånyo utöfva sina fasliga grymheter mot Serberne,

Men icke blott de kristne måste erfara Dahis tyranni, utan också äkta muselmän; Spahis blefvo fördrifna ur landet, och vågade sig blott förstulet in i sina byar. Några bland dem anförde klagomål i Stambul mot dylika våldsamheter, och understödde der Serbernes bön om hjälp emot Dahi. På grund här af hotade Storherren janitscharerna dermed, att han ville sända en krigshär emot dem, meningen muselman; ty han ville icke upplefva den föregående att se troende fäkta mot troende. Detta bragte Dahi på den tanka, att han menade Rajas, och sökte således att förekomma detsamma genom mordandet af alla nationens inflytelserikaste män. Dock undkommo många af dem förföljelsen, och deribland Kara-Georg, som kallade sine bröder till vapen, och öppnade med dem dessa strider, som hade en så glänsande påföljd. Inom förloppet af tvenne år förjagade Serberne sine förtryckare ur hela landet och ur alla fästningar.

Från denna tid gestaltade förhållandena sig annorlunda. Hittills hade Serberne öppet fört sina segerrika vapen blott mot Storherrens rebeller; skulle de nu, efter dess besegrande, åter vända tillbaka till sina gamla, om ock förmildrade lydnds-förhållanden? Detta var nu mera icke möjligt. Nu, då de trenne gånger efter hvarandra hade gjort sin duglighet i krig gällande mot sina förtryckare, måste de tänka på att tillvinna sig förmoner, som erbödo dem ett tryggadt

nationalt rättstillstånd i offentligt som enskildt afseende. De försökte uppnå detta genom en utrikes makts bemedlande, och voro i början obeslutsame i valet emellan Österrike och Ryssland. Men man erinrade sig, att Österrike i det 18:de århundradet flera gånger hade vetat begagna sig af Serberne i sina intressen, men vid fredens slut gifvit dem till pris åt Turkarnas hämd. Dessutom kunde Österrike under sin belagenhet vid detta århundrades början endast erbjuda ringa garanti, under det att Ryssland hos alla grekiskt troende nationer af det osmaniska riket stod i stort anseende, hvilket det ock hade rättfärdigat genom den drägliga lott, som tillkommit Moldau och Wallachiet genom detta inflytande. Serberne beslöt att taga sin tillflykt till det sednare, så mycket mer, som till och med Napoleon närmade sig Ryssland efter Tilsiter freden. Man sände Prsta Nenadowitsch och några andra till Petersburg; dessa fingo här anvisning att vända sig till Constantinopel, hvarest de skola blifva understödde från rysk sida. Men då Rysslands inflytande hos porten efter slaget vid Austerlitz måste gifva vika för Frankrikes, och symtomerna af ett förestående krig med denna makt dagligen blefvo mera märkbara, understödde det beväpnadt motståndet och sände kort derefter det rysska statsrådet Rodofikin som rysk president till Belgrad. Kriget med Ryssland bröt ut, omkring 4000 man Ryssar förenade sig med Serberne. Selim III blef fanatismens offer, och efter hans död följde en reaktionär regering. För Serberne blef således intet annat hopp öfrigt än krig.

Serbien hotades nu från alla kanter af Storherrens arméer. Serberne voro väl rustade och väntade i denna nöd en exempellos tapperhet och uppoffring. Hvar och en, som kunde hära ett vapen, var krigare. Hela landet var ett läger, och man ställde sig nu bättre utrustad emot fienden. De af körsbärsstammar förfärdigade kanoner, af hvilka Serberne vid början af kriget begagnade sig emot Dahierna, blefvo nu ersatta med metallkanoner, hvilka de antingen frantogo fienden eller sjelfva gjöto genom en f. d. skomakarepojkes, Milosaw Petrowitsch, skicklighet. Männer, sådana som Melenko, Wuiza, Milosch Obrenowitsch, hejducken Weljko, Peter Dobrnaz, Jacob Nenadowitsch afhöllo genom segerrika strider fienderna från sitt fäderneslands nejder, och i synnerhet vore det de tre sistnämde, som genom sina handlingar reste sig ett bestående minne i sitt folks historia. Kara-Georg utvecklade en sådan kraft i sina företag som det var möjligt för någon. Han flög från ena grän-

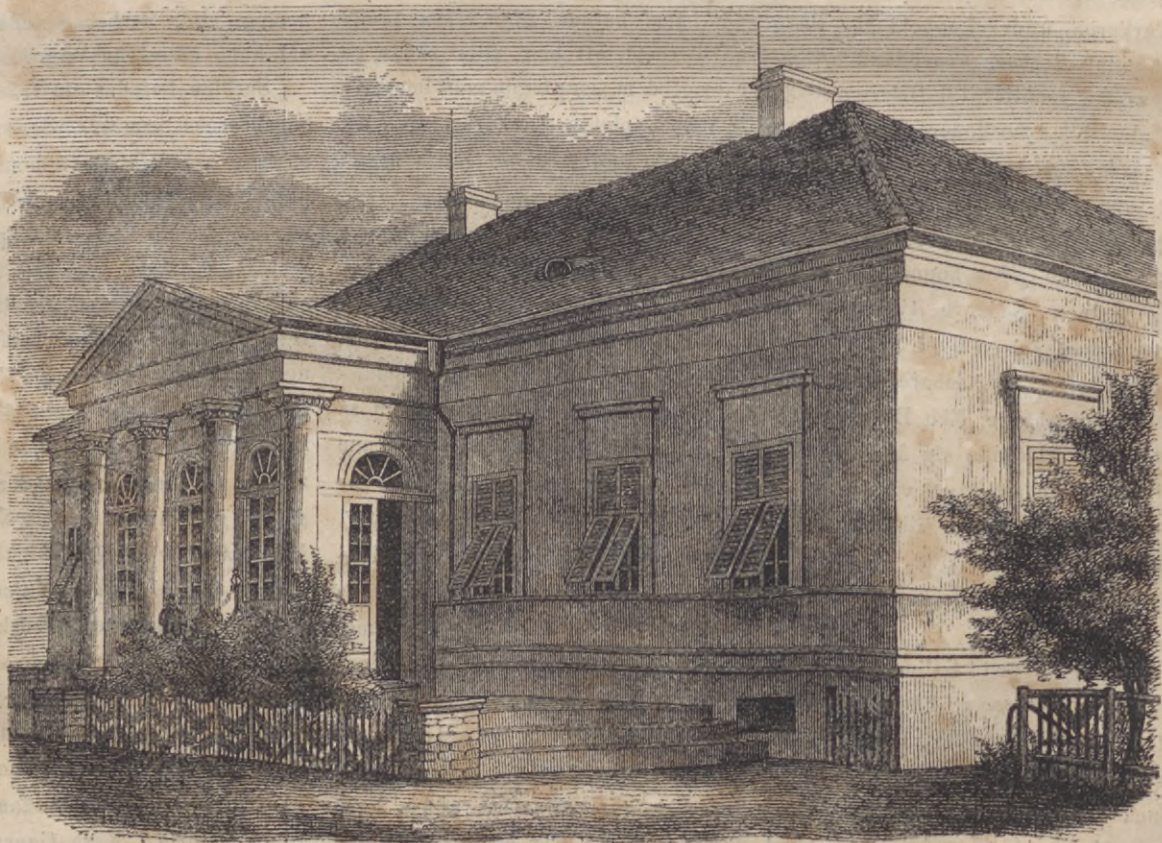
Milosch Obrenowitsch.

Thomas Wutschitsch Perischitz.

Ljubitzza, Milosch Obrenowitsch's gemål.

Furstliga palatset i Belgrad.

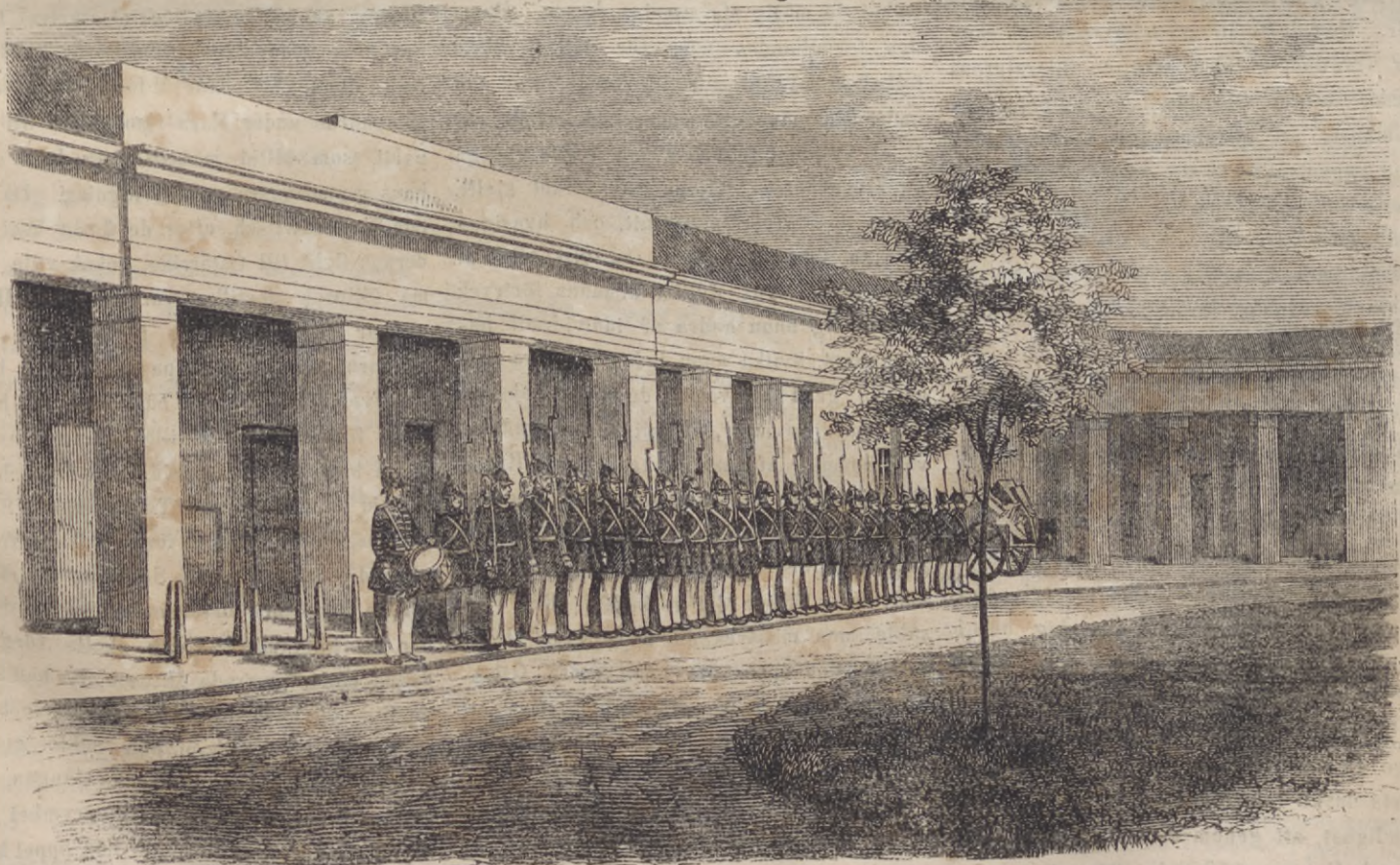
Georg Petrowitsch, kallad Kara-Georg.

Persida, Alexanders gemål.

Alexander Kara-Giorgiewitsch.

Högvakten i Belgrad.

sen till den andra, öfver allt uppmuntran-
de, försvarande, alltid segerrik. År 1805
slog han Hafis-paschas från Nissa 40,000
man starka armé; följande året slog han
den af likaledes 40,000 man starka armé
under paschan af Bosnien på Mischar fäl-
tet med endast 7000 man; snart derpå en
liknande talrik här under Ibrahim-paschas
från Scutari befäl. År 1807 vann han det
blodiga slaget vid Malainiza mot paschan
af Weddin. Redan började han realisera
sina storartade planer; redan trängde han
in i Bosnien ända till Newi-Pazar, insur-
gerade detta paschalikat, förenade sig med
Montenegrinerna och afskar derigenom Bos-
nien från rikets öfriga provinser. Men här
upphann honom den underrättelse, att
Woiwoderna, åt hvilka han anförtrodt be-
skyddandet af landets gränser, hade, på
grund af oenighet sins emellan, blifvit slag-
na af Turkarna vid Morawa. För att kun-
na skydda fäderneslandet, uppgaf han för
ögonblicket allt vidare framträngande, hvars
utförande hade kunnat haft de oberäkne-
ligaste följder för Turkiet, och ilade det
hotade fäderneslandet till undsättning.

Under dessa strider hade Serberne icke
förlömt att rigta sina ögon på landets
inre organisation. Kara-Georg erhöll titel
af öfverste anförare och ledde i förening
med den nu valda senaten de offentliga
ärenderna. För en periodisk folkförsam-
ling framlades regelmäsigt räkningarna öf-
ver utskyldernas användande och berättel-
se aflades öfver alla landets angelägenhe-
ter. Domstolar tillsattes, kyrkor och sko-
lor inrättades. Den serbiska litteraturens
fader, Dositej Obradowitsch, anförtroddes
ledningen af undervisningsväsenet. Men
med vapenlyckan växte också afundsjukan
bland anförarne; partier bildade sig, och
den inre tvedräkten höjde sitt förderfbrin-
gande hufvud, och det på en tid, då sa-
kernas vändning fordrade en så mycket
större endräglighet.

Freden i Bukarest kunde under de om-
ständigheter, under hvilka den blef afslut-
ad, icke erbjuda Serberne några synner-
liga garantier, och Serberne sågo sig hem-
fallna under portens ädelmod, hvilket han,
med en armé under storvisirens anförande,
ville låta dem känna. Den energi, som
Georg lagt för dagen i många slag och i
de största faror, tycktes nu svikta. Hit-
tills hade Serberne endast haft att kämpa
mot portens delade stridskrafter, och nu
sågo de sig hotade af hela det osmaniska
rikets makt. Dertill kom ännu den om-
ständighet, att genom de inre partistrider-
na och Georgs sträfvande efter oinskränkt
maktutöfning, utvaldes män till anförare,

hvilka als icke kunde jämföras med de
fordna Woiwoderna. Sedan Kara-Georg
hade blifvit några månader förflyta obegagnade,
lemnade han år 1813, beledsagad af
flera anhängare, Serbien, trots en förut ut-
gången proklamation, hvaruti han uppfor-
drade sina landsmän, att försvara sig till
sista man, och heldre dö, än att ännu en
gång lefva under turkiskt välde. Hans
flykt var lösen till allmän upplösning. Allt
flydde, dels till Österrike, dels till sko-
garna, och Turkarna togo obehindrade lan-
det i besittning, för att der ånyo grund-
lägga sitt gamla godtyckliga herravälde.
Hjelten Waljko upplefde icke sitt folks
fall; en kanonkula besparade honom denna
sorgliga erfarenhet.

Efter landets intagande införde Osma-
nerna nya inrättningar, i synnerhet som
de förklarade sig hafva tvingat Serbien
med vapenmakt. Den nya paschans
Soliman härsmakt förlades i landets
mindre städer, och tjente som exeku-
tions-armé. Först nu vågade spahis sig
tillbaka från sina byar, och då all turkisk
egendom under befrielsekriget hade genom
Serberne blifvit förstörd, så var deras an-
komst alls icke behaglig för de sednare.
Utskylderna blefvo förhöjda och indrifna
af Turkarna sjelfva, och för att åter bil-
da Serberne till viljelösa rajas, användes
de i massa som dagsverkare vid Belgrads
fästningsverk. Hvar och en kadi fick en
muselman till biträde, efter hvars godtyck-
lighet de måste afsäga sina domar. Dessa
nya förhållanden voro för det Serbiska
folket så mycket mer tryckande, som det
under sina nioåriga segrar hade glädt sig
åt en nationel regering, som i alla viktiga
angelägenheter vädjade till folket sjelft,
såsom dess öfversta utskott, och hvarige-
nom de läto det utöfva en viss grad af
suveränitet. Till dylika almäna förtryck
sällade sig ännu andra af individuell be-
skaffenhet, hvilka ännu i dag i större eller
mindre grad utöfvas i de flesta absolut
turkiska provinser, nemligen ostraffade
våldsamheter af enskilde turkar mot Rajas.
Bland alla de bestämmelser, som paschan
föreskref Serberne, var den allmänna af-
väpningen den mest förnedrande, men hvil-
ken blott till en del lyckades. Det för-
sökta, men misslyckade upproret af Had-
schi Prodan uppretade ännu mera Osma-
nernas hämndbegär, och erböd dem ett
önskadet tillfälle, att mörda öfver hundra
af de mest inflytelsesrika Serber.

Att ett sådant tingens tillstånd icke
kunde vara länge, erkände hvar och en
begäfvad Serber, och man väntade blott
på ett gynnande tillfälle. Af denna idé

var också Milosch Obrenowitsch genom-
trängd. Han var en af de få woiwoder,
som icke genom flykten ville skiljas från
sitt folk. Da Osmanerna organiserade sitt
nya välde, sökte de att för sig vinna in-
flytande öfver folkets anförare, för att deri-
genom ännu mera befästa sig; Milosch er-
höll på grund häraf en befattning som öf-
verknes.

Milosch Obrenowitsch föddes 1780.
Hans moder var tvenne gånger gift och
hade i sitt första gifte med Obran en son,
Milan; hennes andra make var fader till
Milosch och dennes syskon. I sin ungdom
tjente Milosch som herde hos boskapshand-
lare, med hvilka han ofta besökte Dal-
matiens marknader. Sin styfbroder Milan
älskade han utomordentligt, till och med
så högt, att han antog dess slägtaamn O-
brenowitsch. Milan och Milosch förvärf-
vade sig genom handel en ansenlig förmö-
genhet, och den förstnämde blef vid kri-
gets utbrott öfverhufvud för sitt distrikt,
och utmärkte sig som sådan vid flera till-
fällen; men då han var en passionerad äls-
skare af bekvämlighet, så blef Milosch un-
der kriget hans substitut. Milosch började
sin krigiska bana under Kara-Georg, och
utmärkte sig vid alla tillfällen genom så
stor oförskräckthet och klokhet, att Kara-
Georg snart upphöjde honom till en af
sina första woiwoder. I den sorgliga ut-
gången på det första befrielsekriget, hvil-
ken påskyndades genom anförarnes tvedrägt
och oskicklighet, hade Milosch ingen skuld.
Han hörde under Kara-Georgs tid till det
parti, som alltid motsatte sig deras och
hans gunstlingars maktutvidgning. Då Ja-
cob Nenadowitsch, efter de flesta Woiwo-
derns flykt till Österrike, också ville för-
mä Milosch dertill, svarade han: "Hvad
gagnar mig säkerheten i Österrike, när
Turkarna emellertid släpa hustru och barn
i slafveri?" styrde sin häst mot sitt hems-
berg, för att derinom tillbakadragen invän-
ta en bragdrikare framtid. Då Milosch ef-
ter sin försoning med Turkarna, af Soli-
man-pascha föreställdes för storvisiren, fram-
viste den förre sin, af Serberne i striden,
sårade hand med dessa ord: "Se, en Ser-
ber har bitet mig." "Jag skulle förgylla
denna hand," svarade Milosch; ty han kände
för väl, huru mycket man kunde byg-
ga på turkisk vänskap, och sökte genom
slughet kunna hålla densamma stängen, tills
slutligen Turkarna genom sin grymhet på-
skyndade det ögonblick, då han öppet kunde
uppträda emot dem. Detta skedde Sön-
dagen före Påsk 1815. En stor folkhop

församlade sig framför en kyrka, och begärde krig mot dess förtryckare. Milosch trädde fram i glänsande vapenskrud bland folket med Kara-Georgs fana, och utropades enstämigt till dess anförare.

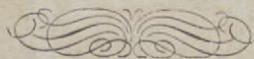
Det andra frihetskriget började, och churaväl af längre varaktighet än det första, så var dock dess slut lyckligare och för framtiden följdräkare. Efter flera glänsande segrar af Serberne kom det till ett betydande slag mellan Milosch och Kairpascha vid Morawas stränder. Paschan blef slagen och dödad och hans 10,000 man starka här splittrad. Den samlade sig dock åter vid Sitinza, men blef åter anfallen och totalt slagen. Milosch slog snart derpå också paschan af Belgrad. Men sin mest lysande seger tillfäktade Milosch sig på slätten Matschwa, hvarest han totalt slog Alis, paschan af Bosnien, armé och tog sjelfve paschan till fänge.

Genom dylika segrar, men i synnerhet genom Rysslands imponerande ställning midt emot Turkarna, tvingades slutligen porten att bevilja Serberne deras anspråk, och försäkra dem om ett inre nationalt oberoende, och som, genom freden i Adrianopel, också erhöill Rysslands garanti. Milosch erkändes af sultan såsom furste af Serbien med efterföljare ur hans familj. Men hans oinskränkta regering föranlät, porten, genom Hattischerif af 1838 att utgifva en grundlag, hvarigenom skrankor sattes för hans oinskränkta regering. Milosch kunde ej fördraga förminskningen af sin makt och afsade sig till följd deraf regeringen till förmån för sin son, Milan, 1839. Milan dog kort tid derefter, och hans yngre bröder Michael följde honom i värdigheten som furste af Serbien. Denne furstes stora ungdom och oerfarenhet erböd ett stort fält för egennyttiga beräkningar och intrigerna voro i synnerhet riktade mot de af sultanen, till furstens biträde, valde rådsherrarne Wutschitsch och Petroniwitsch. Hans ministrar voro främlingar, och kunde som sådana icke tillvinna sig folkets förtroende. Hans farbror Jefrem intrigerade för egna afsigter; ja till och med hans moder Ljubitzka beskylles hafva tillställt sammansvärjningar till förmån för Milosch. Denna i sitt slag utmärkta kvinna visade vid flera tillfällen en utomordentlig själsstyrka. Således berättar man t. ex. att hon, då under krigstiden Serberne tillbakaträngdes i en fäktning och Milosch och hans kamrater ilade till bergen, för att hemta sig bakom sina förhugningar, vägra-

de att gifva sådana fege stackare föda, och erböd sig, i fall de voro rädda, att beskydda dem med sina kjortlar. Krigarne vände förödmjukade tillbaka till kampplatsen, förnyade striden, och återvände först efter vunen seger. Alla symptom till en gäsning i folket, till och med portens officielle missbilligande, förmådde icke fursten att göra någon ändring i regeringen, hvilken, genom det tränga anslutandet till Ryssland, trodde sig kunna förebygga hvarje katastrof. Ett uppror utbröt och Wutschitsch ställde sig i spetsen för detsamma. I början var det icke riktad mot fursten sjelf, utan blott emot hans ministrar. Men då fursten förklarade sina ministrars sak för sin egen, angrepp upprorsstiftarne fursten och skingrade utan svärdsdrag alla hans beväpnade. Michael begaf sig derpå, beledsagad af sina ministrar, till Semlia. Det församlade folket ilade, under Wutschitsch's anförande, till Belgrad och fördrade Michael Obrenowitsch's afsättning, hvilken också följde den 14 September 1842. I en folkförsamling valdes derpå sonen till Kara-Georg, Serbernes förste befriare, Alexander Karageorgiewitsch, till furste af Serbien, hvilket kort derefter stadfästades af sultan.

Genom detta val försonade det serbiska folket den förbrytelse, som genom lönnmordet å Kara-Georg 1817 af egna landsmän besläckar den serbiska historien.

En blick i historien öfvertygar oss, att tingens nuvarande tillstånd är ett knappt anadt. För icke fullt 50 år sedan suckade detta folk ännu under det förfärliga asiatiska barbariets ok, och nu se vi det lyckligt under skyddet af ett europeiskt statslif, ilande, med infödd furste i spetsen, lyckligt civilisationens välgärningar och en skön national framtid tillmötes.

Englands Beskattningssystem.

De årliga räntorna af Storbritaniska nationalskulden, hvilka bokstafligen kan anses för en landets krigsgärd, belöper sig till 28 millioner £, så att på hvarje invånare (man, hustru och barn) i de förenade konungarikene Storbritanien och Irland kommer omkring 1 £. Följande, som man tror, ur Sidney Smiths penna flutna skildring åskådliggör i få drag de afgifter, som hvar och en Engländer har att tacka dessa krigs-
 qvarlätenskaper för:

”Afgifter för allt som går i munnen, eller betäcker ryggen eller kommer under fötterna; afgifter af allt som är behagligt att se, höra, smaka, lukta eller vidröra; afgifter för värme, ljus och ortsförändring; afgifter af allt som finnes på jorden — till och med af vattnet under jorden; afgifter af allt, som växt på egen jord; afgifter

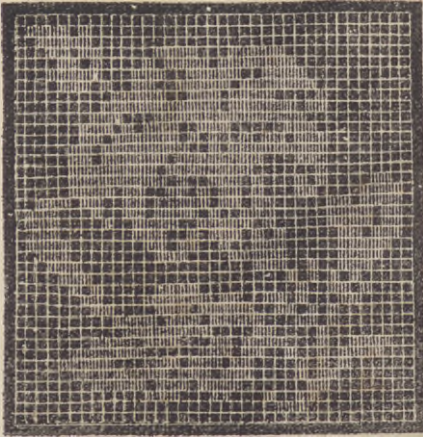
af allt som kommer från utlandet, äfvensom af det råa ämnet sjelft, äfvensom af hvarje nytt värde, som genom mensklig konstflit förlänas det; afgifter af dekokten, som fördärfver människans aptit, äfvensom för medicinen, som återskänker henne helsen; afgifter af hermelinet, som pryder domaren, äfvensom af repet, hvaruti förbrytaren hänges; afgifter af de fattigas salt och rikas kryddor; af mässingnaglarna till likkistan, af banden, som smycka bruden. För säng och bord, för att stiga upp och gå till sängs måste han erlægga sin tribut. Skolpiltens piskar sin beskattade snurra; den skägglöse ynglingen tumlar sin beskattade häst med ett beskattadt betsel på en beskaddad gata, och den döende Engländern häller sin med 7 procent beskattade medicin i en med 15 procent beskattad sked, faller derpå tillbaka i sin med 22 procent beskattade ländstol, gör sitt testamente på ett med 7 £ sterl. beskattadt stämplat pappersark och afsomnar i en läkares armar, som har erlagt en skatt af 100 £ sterl. för privilegiet att vara honom behjelpig vid afsommandet. Genast efter Engländerens död beskattas hela hans qvarlätenskap med 2 till 10 procent. Utom skatten för utfärdandet af testamentet, finnes det ännu en mängd andra skatter att betala, förrän den döde kan komma i jorden. Förtekningen öfver hans dygder skall öfverlemnas åt efterverlden på beskattad marmor, men han sjelf skall vandra till sina fäder för att aldrig mer blifva beskattad.

Målare- och Bildhuggarekonstens första början.

Som förste ritaren nämner fornåldern Saurius i Samos, hvilken i sanden aftecknade skuggan af en i solskenet stående häst och härigenom förd på ett vidare förfullkommande af denna grofva kontur, lemnade han till sina samtidas beundran de första ritningar.

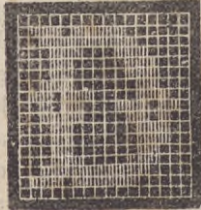
Bildhuggarekonsten deremot har att glädja sig af en mera poetisk början. En vacker Corinthiska skall hafva träffat sin älskare, aftenen före hans bortresa, sofvande i en sådan ställning, att den nedgående solens strålar visade skuggan på väggen af hans skarpt markerade profil. Denna konturs linier aftecknade han och medelst derinom ritade streck sökte han att höja likheten. Fadren Sibutades, som var krukmakare, tyckte om, såsom Pinius berättar, skuggritningen och fyllde streckens fördjupningar med lera och gjorde deraf en upphöjd modell, hvilken han gjorde hård i ugnen. Enligt detta har alltså bildhuggarekonstens början varit ett kallt upphöjdt porträtt i profil, hvilket i alia fall fullkomligt öfverensstämmer med erfarenheten att de äldste bildhuggariarbeten alltid voro i profil och att man först sednare hann till ett hufvuds framställning *en face*. Således äro t. ex. den egyptiska bildhuggarekonstens figurer för det mesta tecknade i profil, och der man än ser sjelfva kroppen något från framsidan, är dock åtminstone hufvudet alltid vänt åt sidan.

N:o 10.

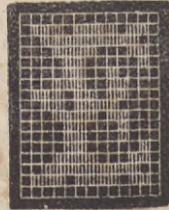

Virkmönster.

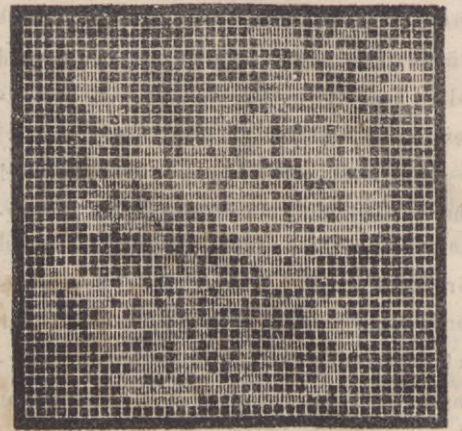
N:o 15.

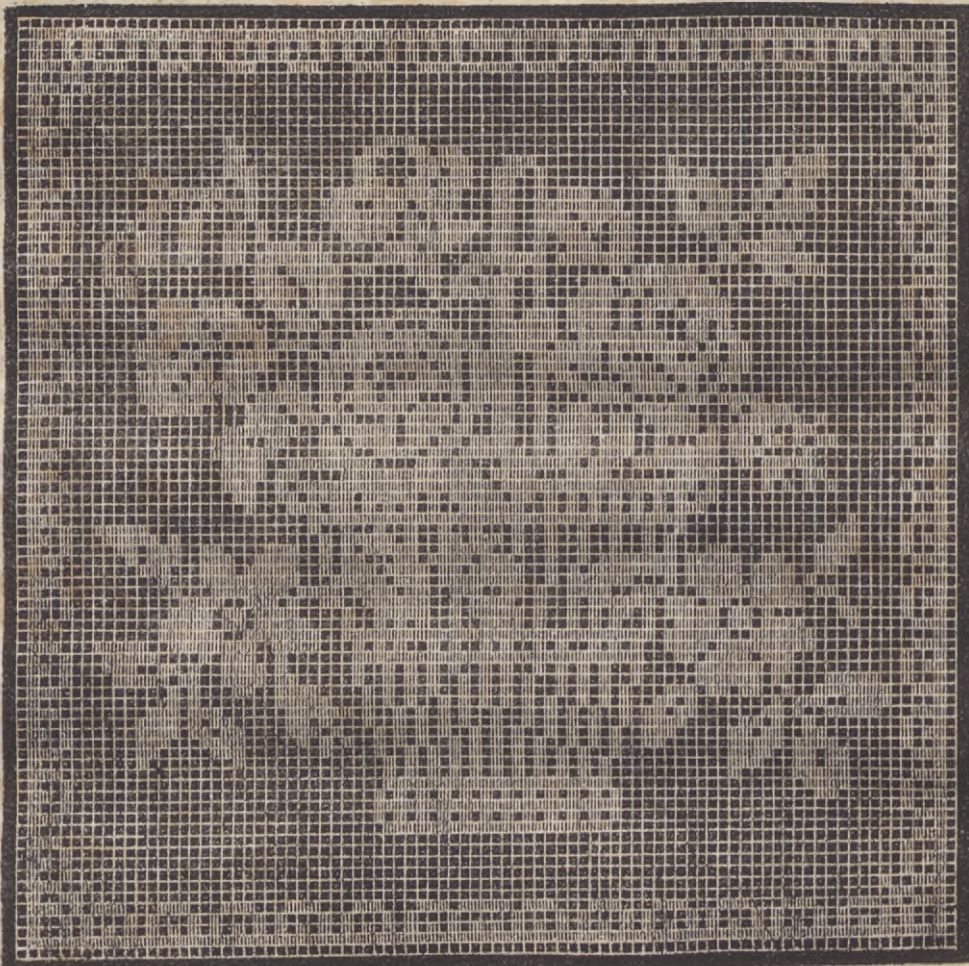
N:o 16.

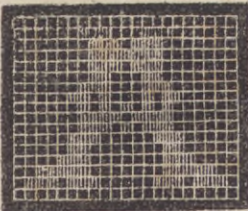
N:o 19.

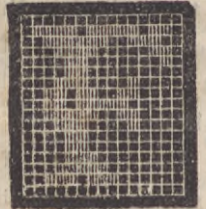
N:o 17.

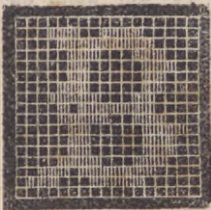
N:o 11.

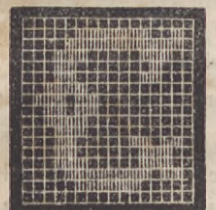
N:o 20.

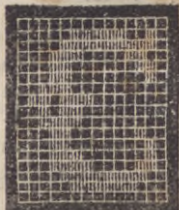
N:o 12.

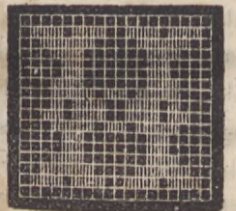
N:o 21.

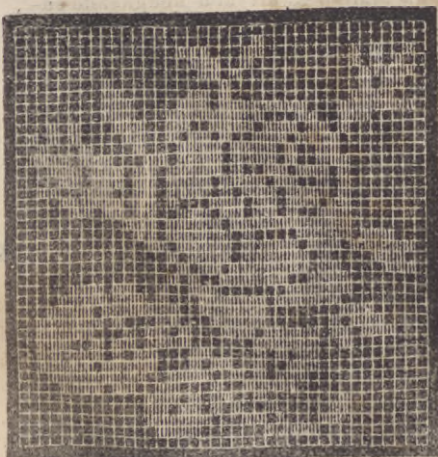
N:o 13.

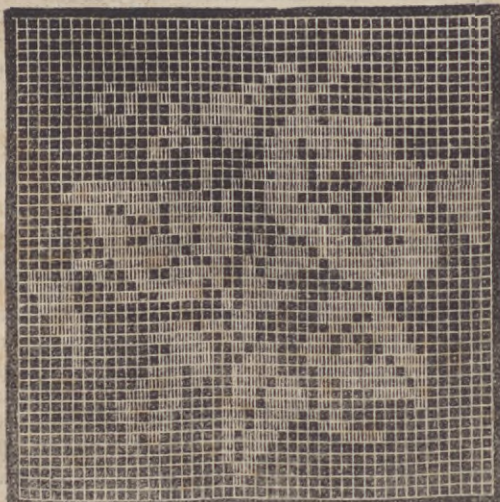
N:o 22.

N:o 14.

N:o 18.

N:o 23.

